

важливим засобом забезпечення якісного адекватного перекладу автентичного англомовного тексту українською мовою.

Перспективи подальшого дослідження проблеми перекладацьких трансформацій зумовлені неупинним розвитком і поповненням словникового фонду англійської мови, що потребує адекватної передачі при перекладі на українську мову.

Список використаних джерел

1. Бархударов, Л. С. (1975). *Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода* (с. 190). М.: Международные отношения.

2. Карабан, В.І. (2004). Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. (сс. 279-308). Вінниця: Нова книга.

3. Комиссаров, В. Н. (1980). *Лингвистика перевода* (сс. 1-167). М.: Международные отношения.

4. Лощенова, І. Ф., Нікішина, В. В. (2014). Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу (с. 103). *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія “Філологічні науки”*. Книга 3.

5. Рецкер, Я. И. (1974). *Теория перевода и переводческая практика* (с. 216). М.: Международные отношения.

Н. М. Сафонова,
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри прикладної лінгвістики,
порівняльного мовознавства та перекладу
НПУ імені М. П. Драгоманова

СЛОВНИК НОВОЧАСНИХ СЛІВ: КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ПРАГМАТИЧНОЇ ПРИРОДИ НОВОСТВОРЕНОЇ ЛЕКСИКИ

Ця наукова розвідка започатковує вивчення природи появи нової лексики в мові (фактажем обираємо свідомо українську мову) як процедури номінації

об'єктів (конкретних і абстрактних явищ, нових реалій, які ще не номіновані, й таких, які мають певну традицію свого називання) позамовної дійсності носіями мови, як реакції на суспільно-політичні, культурні, соціально-економічні виклики, які й спровокували мовленнєву спільноту на неймінг (у широкому розумінні цього слова). Саме неймінг як створення назви для концептуального явища найкраще передає природу витворення нового імені для реалії чи факту.

Актуальність теми зумовлена необхідністю дослідження новочасної лексики, поява якої зумовлена реакцією конкретного мовця на факт позамовної дійсності, який (факт) спровокував конкретного носія на появу цього нового слова (або мовець дозволив собі розширити семантику такого слова, що вже існувало в мові), і яке є, фактично, емоційною реакцією безпосереднього учасника події на саму природу цієї події. Отже, доцільно застосувати прагматичний і психолінгвістичний підходи в нашому дослідженні. В основі прагматичного підходу до вивчення нової лексики лежить аналіз варіативності слова як сукупності варіантів у межах слова, кожен з яких може бути прагматичним варіантом і виконувати прагматичну фікцію, залежно від соціального, національного, територіального, вікового та інших статусів учасників комунікації (Грицай, 2014), а психолінгвістична складова дозволить пояснити природу семантики продуктованих лексем, їхнього сприйняття і розуміння іншими представниками мовних груп (Селіванова, 2008).

Розвідка є своєрідним експериментом на підтвердження / спростування гіпотези про соціально зумовлену природу нової лексики в межах мовної спільноти й націлена на те, щоб довести, що статус слів, які спричинилися до появи соціальним викликом, є більшою мірою okazіональним, їхня семантика – конситуативною щодо декодування своїх значень. Новочасна лексика дотепер ще не ставала предметом дослідження саме такого ракурсу лінгвістичного аналізу, що і є науковою новизною виконаного дослідження.

Добігання до свого завершення календарного року, сигналізує про поступове вщухання подій, які провокували появу нових слів. Саме так: останні

кілька років маємо можливість спостерігати, як політичні, економічні, культурні, соціальні перипетії стають предтечею виникнення нової лексеми. Забігаючи наперед, відмітимо, зазвичай *експресивно маркованої лексеми*, прив'язаної своєю семантикою до конситуації появи і залежної від цієї конситуації у декодуванні семантики слова, вживаного вже безвідносно до протореферентної ситуації. У поняття протореферентної ситуації вкладаємо умови, у яких лексема з'явилася. До таких умов можуть належати і ситуація мовленнєвого акту, і місце, і час, і мовці, які вжили її вперше, і мовці / події, щодо яких було нову лексему вжито – будь-що в позамовній дійсності, що стало поштовхом до омовлення якогось відрізка цієї дійсності.

Відтак доходимо другого висновку, що переважна більшість неологізмів 2019 року (як і до цього, а також і після) є *прецедентною*. Тобто в позамовному середовищі були певні феномени (події / ситуації, тексти / висловлення, імена / персоналії), які і спричинили появу неологізмів з одного боку, а з іншого, знання яких є запорукою успішного розуміння новоствореного слова. І ширше: часто новостворені слова набувають свого осмислення лише з урахуванням того культурного-політичного тла, в якому з'явилися, бо без нього втрачають свою смислову складову (первинного смислу), хоча й можуть залишатися в мові чимось на кшталт мовної гри, каламбуру. Не так часто, але констатуємо, що слово відривається від свого первинного контексту, стаючи автономним (без постійного повернення в попередній контекст для розуміння смислу), як це, наприклад, відбулося зі словами *тітушки*, *євромайдан*, *безвіз*, *євробляхи*. І, як ми розуміємо, це стало можливим, у першу чергу, завдяки значному поширенню явищ, іменованих цими словами, резонансності подій, що у свою чергу множило (доволі регулярно) тексти із актуалізованими цими словами поняттями. Далі вже можна було спостерігати абсолютно закономірний процес входження слів у всі стилі мовлення, тиражування різними засобами масової інформації в усному мовленні, входженні одиниць в альтернативні словники сучасної мови (наприклад, Мислово. URL: <http://myslovo.com/>).

Не претендуючи на створення вичерпного реєстру неологізмів 2019 року, спробуємо проаналізувати новочасні слова на предмет їхньої доцільності й функціональності в мові, а відтак ставимо перед собою кілька *завдань*, зокрема:

- 1) обґрунтувати причини появи експресивно маркованих слів (фактично синонімів до вже наявних у мові з меншим ступенем експресії),
- 2) встановити тривалість їхнього функціоналу,
- 3) описати функційні характеристики неологізмів,
- 4) схарактеризувати словотвірні закономірності,
- 5) виявити співвідношення денотативного й конотативного значень у неологізмі;
- 6) проаналізувати авторство неологізмів, визначити стиль, як місце появи неологізмів,
- 7) виявити закономірності переходу неологізмів у розряд історизмів.

Збір фактажу не мав системного явища, відбувався спорадично, тому ми не претендуємо на визначення характеристик неологізмів, пов'язаних із статистичними замірами, процентними чи кількісними співвідношеннями. Наше дослідження радше є рефлексією на мовотворчу діяльність представників громадянського суспільства України упродовж року.

Безпосереднім джерелом, із якого відбувався збір фактажу, були дописи в соціальній мережі “Фейсбук”, коментарі до дописів окремих користувачів та інформаційних агенцій, новинні стрічки телевізійних каналів та новинних інтернет-порталів. Одразу зауважимо, що охочіше виявляють свою словотворчу неологічну активність дописувачі в коментарях до новин. Примітно також і те, що продуктивнішими є автори, котрі приховують свої справжні імена, пишучи під вигаданими. (Ймовірно, (що є лише нашим припущенням, яке не має жодних підтверджень) ці люди є тими ботами, які працюють за певними темниками. Щоправда, це не є безпосереднім об'єктом нашого дослідження, а є сферою зацікавлення вчених психолінгвістичного й соціолінгвістичного напрямків).

Інше наше спостереження теж, як нам здається, доволі показове. Активний процес появи неологізмів в українській мові відбувається на тлі ейфорії неологізації (абгрейду) лексики загалом, що зумовлено напливом лексем, пов'язаних, наприклад, із новими цифровими технологіями – гаджетами (технічна новинка у вигляді електронного пристрою, або іншого засобу, що поєднує в собі високі технології і цілком реальне застосування). Тут ми також спостерігаємо посилення тенденції англіцизації мов світу, оскільки саме англійська мова є донором слів, що позначають об'єкти цих сучасних галузей техніки. І кожна мова, як не складно помітити, охоче забирає у свій лексикон ці англіцизми. Тож, чи не може такий мовний лібералізм бути рушійною силою розвивати словник кожної мови в межах її автентичних мовних ресурсів? Ствердна відповідь, думаємо, прийнятна, хоча, можливо, й дискусійна.

Поява неологізмів у своєму великому, можна навіть сказати, шквальному вияві була хвилеподібною й прив'язаною до окремих суспільно-політичних подій цього року. Найбільш продуктивними на появу слів були такі: вибори (перший і другий тур) президента України, відбір на Євробачення, вибори депутатів Верховної Ради України, робота ВР України і, очевидно, переговори нормандської четвірки.

Далі називатимемо ці події *дискурсами*. Надалі взагалі пропонуємо будь-яке інформаційне поле довкола певної події, тексту, імені називати дискурсом, під яким розуміємо усю сукупність лінгвістичної (усні й письмові тексти усіх жанрів і стилів) й паралінгвістичної (фото- й відеоматеріали, картини, символи, знаки, музика, семантика кольорів тощо) інформації, яка супроводжує у певний відрізок часу ці події / тексти / імена, актуалізуючи їхнє смислове наповнення. Отже, говоримо про дискурс виборів президента, дискурс відбору на Євробачення, дискурс виборів до ВР, дискурс роботи ВР, дискурс нормандської зустрічі тощо. Домінантною ж темою останні 6 років є і залишається дискурс війни. Його ми в роботу свідомо не беремо в силу як об'єктивних, так і суб'єктивних обставин. Хоча апеляцію до цієї теми в повній мірі не виключаємо.

Отже, нова лексика є переважно ситуативно зумовленою реакцією на позамовну дійсність. І це перше спостереження. Нові спостереження щодо часу збереження за словом нового значення або функціонування новоствореного слова в інших конситуаціях вимагають подальшого комплексного дослідження.

Список використаних джерел

1. Грицай, І. С. *Сучасні підходи до вивчення неологізмів*. Взято з: <http://www.kamts1.kpi.ua/node/1010>.

2. Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми підручник* (с. 188–245). Полтава: Довкілля-К.

І. А. Сидоренко,
викладач кафедри англійської мови
технічного спрямування №1,
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ У СУЧАСНОМУ ВИВЧЕННІ ІДІОСТИЛЮ АВТОРА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Особистісний підхід сучасної наукової парадигми уможливив переосмислення ключових засад лінгвістичного аналізу художнього дискурсу, актуалізуючи дослідження твору художньої літератури як особливої антропоцентричної моделі, що детермінується, насамперед, специфікою авторської перцепції навколишніх реалій та індивідуально-авторськими комунікативно-прагматичними інтенціями.

У зв'язку з цим провідною тенденцією контемпоральної мовознавчої думки стала інтерпретація текстового простору художнього твору крізь призму вербального вираження світобачення письменника та прагматики авторської позиції, що відповідно до сучасної наукової позиції співвідноситься з поняттям ідіостилю.

Незважаючи на досить широку варіативність дослідницьких поглядів та теорій щодо природи лінгвістичного явища ідіостилю, науковці одностайні